

De redactie van het *Tijdschrift voor Geschiedenis* heeft een themanummer gewijd aan de *Westforschung en Nederland* (jg. 118, 2005, nr. 2). Het gaat bij de *Westforschung* om de bestudering van de invloeden van taal, cultuur, economie en politiek in het grensgebied tussen Duitsland en de grensgebieden in het Westen (er is ook een *Ostforschung*). Gedurende de 19de en 20ste eeuw vond er op dit gebied reeds onderzoek plaats. Wel kreeg dit onderzoek op het einde van de 19de en in de loop van de 20ste eeuw van Duitse zijde een meer politieke dimensie waar het ging om de legitimering van de Duitse/Germaanse expansie aan de westzijde van de grens. Zo speelde het een rol bij de verspreiding van de pan-Germaanse denkbeelden, bij de *Flamenpolitik* in de Eerste Wereldoorlog en ook in de jaren twintig en dertig gingen deze studies eigenlijk vrij moeiteloos over op een door het nationaal-socialisme gebaseerde ideologie.

In Nederland is dit onderwerp onderbelicht gebleven, met als uitzondering de studie van I. Schöffner over *Het nationaal-socialistisch beeld van de geschiedenis der Nederlanden* (1956).

Een recente studie over de *Westforschung* (H. Derks, *Deutsche Westforschung: Ideologie und Praxis im 20. Jahrhundert*, Leipzig, 2001) en haar invloed in Nederland van de hand van Hans Derks is lang buiten beeld gebleven, mede gezien de toonzetting ervan. In dit themanummer geeft Ton Nijhuis een overzicht van het debat in Duitsland en Nederland. Peter Schöttler schrijft over de *Westforschung* in de jaren twintig en dertig en de nazi-invloeden. Karl Ditt beschrijft de wetenschappelijke activiteiten van Franz Petri, een van de groten onder de beoefenaars van de *Westforschung*, naast figuren als W. Reese en F. Steinbach, en geen onbekenden in Vlaanderen en Nederland. P. Groenwold reflecteert op dit artikel en legt meer de nadruk op de politieke implicaties van Petri's werk.

Marnix Beyen schrijft over *De grenzen van de grensoverschrijdende Westforschung. De wetenschappelijke zoektocht naar etnische eigenheid in Nederland en Wallonië, 1850-1950*. Barbara Henkes laat in *De eenheid van "het volk" als basis voor wetenschap en politiek. P.J. Meertens en de Westforschung* zien hoe met name in de sector van de volkskunde en de dialectologie de Nieuwe Orde in 1940 en volgende jaren greep kon krijgen op het onderzoek, onder andere door meer geld te geven. Ook een figuur als Meertens, absoluut geen nazi, doet aanvankelijk ijverig mee maar komt uiteindelijk tot inzicht dat deze weg de verkeerde is. Dat inzicht kwam niet bij zijn chef prof. dr. J. de Vries, hoogleraar Oud-Germaans in Leiden. Ad Knotter en ook Anton Schuurman laten in hun bijdragen zien waaraan modern grensoverschrijdend historisch onderzoek, of anders gezegd regio-onderzoek, moet voldoen. Zij stellen dat het beter is om uit te gaan van de realiteit van de grenzen en niet uit te gaan van vrij vage begrippen als *Kulturraum*. *Border studies* dus en geen *Kulturraumforschung* is de leus.

Chris Lorenz laat in zijn bijdrage *Het academisch poldermodel en de Westforschung in Nederland* zien waarom zijns inziens het debat over de *Westforschung* zo laat van

de grond is gekomen. In de eerste plaats zag Nederland zich als slachtoffer van de Tweede Wereldoorlog en dus ook van de *Westforschungs*-ideologieën en in de tweede plaats heeft de wijze waarop Hans Derks dit debat aanzwengelde door zijn rancuneuze toon en door de grove beschuldigingen en vertekeningen van de werkelijkheid, geleid tot een sluiten van de rangen. Buitenbeentjes die de orde verstoorden, waren en zijn (?) niet welkom.

Klaas van Berkel bespreekt tot slot nog het werk van Derks en de mammoetbundel over de *Westforschung* (B. Dietz, H. Gabel & U. Tiedau (Hrsg.), *Griff nach dem Westen. Die "Westforschung" der völkisch-nationalen Wissenschaften zum nordwest-europäischen Raum (1919-1960)*, Münster-New York-München-Berlin, 2003).

[PIETER VAN HEES]